

DE RELATIE TUSSEN POLITIE EN PARKET

Recherchemanagement en overleg

Paul VAN THIELEN

1. Inleiding

‘De organisatieontwikkeling van justitie holt deze van de politie achterna’.

‘Hoe kan een magistraat met zijn theoretisch-juridische vorming daadwerkelijk leiding geven aan een onderzoek?’.

‘De politiehierarchie moet zorgen voor de logistiek en mag zich niet bemoeien met een gerechtelijk dossier’.

‘Als procureur kan ik nooit volledig zicht krijgen op alle politie-informatie; politie komt pas bij ons van zodra ze ons nodig heeft en meldt dan nog slechts het hoogst noodzakelijke; we voelen ons gebruikt’.

‘Elke informatie die we als politieman aanleveren, krijgen we terug met een vaag kantschrift voor verder onderzoek’.

‘Wat baat het daders op te sporen; ze worden eerder vrijgelaten dan dat wij ons schrijfwerk afgewerkt hebben’.

Uitspraken, vragen en opmerkingen van magistraten en politiemensen.

Slogans, boutades, of een weergave van het spanningsveld in de relatie politie – parket?

Het onderwerp is de laatste jaren sterk in het nieuws gekomen. Zelden echter met diepgang.

Politie en justitie zijn in revolutie. In de nasleep van recente dramatische gebeurtenissen werden beide instellingen onderwerp van politieke debatten, met als voorlopig eindresultaat de Octopuswetgeving. Nooit geziene hervormingen van de instellingen zelf hebben uiteraard ook implicaties op de verhouding tussen beiden. Mijn tekst is geschreven in het licht van deze wijzigingen, hoofdzakelijk georiënteerd naar de toekomstige situatie. Hierbij dient niet te worden vergeten dat actueel de oude regels nog tellen, en dat tijdens de verbouwing de winkel open blijft. Positief gezegd: een boeiend tijdperk vol uitdagingen.

Wat ik ga brengen is geen academische studie, noch een uitgediepte juridische analyse. Van mij verwacht U hopelijk eerder een getuigenis vanuit de praktijk.

Het eerste deel brengt desondanks een beknopt overzicht van de wettelijke regelgeving, waarbij vooral aandacht zal worden geschonken aan de meest recente evoluties.

De kern van mijn betoog zal worden gevoerd rond twee woorden die de relatie parket-politie sterk beïnvloeden: recherchemanagement en overleg. Via

deze basisbegrippen hoop ik te kunnen bijdragen tot het beantwoorden van bovenstaande vragen en kritische opmerkingen.

In principe zal ik het *niet* hebben over de relatie tussen politie en/of parket en de onderzoeksrechter, niet omdat daar niets over te vertellen is, maar omdat het ten eerste het onderwerp niet is en ten tweede omdat het onderwerp zo specifiek en complex is dat het een aparte studiedag zou noodzaken.

2. Regelgeving in het licht van de recente ontwikkelingen

Zoals reeds aangehaald zijn zowel beide instellingen zelf, als hun onderlinge verhouding onderwerp geweest van recente vergaande (wettelijke) wijzigingen.

2.1. WIJZIGINGEN INZAKE HET OPENBARE MINISTERIE

Het Octopusakkoord voorziet, naast de oprichting van de hoge raad voor justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en de invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten, in twee belangrijke nieuwigheden: de verticale integratie en de creatie van een federaal parket.¹ Hoewel één en ander nog dient gestalte te krijgen in wetteksten en in de feiten, kan men nu reeds aangeven dat de meest belangrijke nieuwigheden zijn:

- het afzwakken van de hiërarchische verhouding tussen het parket-generaal en de parketten, waarbij het college van procureurs-generaal een beleidsmatige rol en de parketten-generaal een functie van kwaliteitsbewaking toebedeeld krijgen;
- een versterking van de invloed van de minister van Justitie op het openbaar ministerie;²
- een uitbreiding van de bevoegdheden van de nationaal magistraat, onder de vorm van een federaal procureur, die naast zijn coördinerende (en ten opzichte van enkele delen van de politie controlerende) rol nu ook in beperkte mate autonoom kan vervolgen. Hij dient zich weliswaar subsidiair op te stellen ten opzichte van de andere procureurs, dit wil zeggen niets naar zich toetrekken tenzij hij duidelijke meerwaarde kan brengen.

Vooraf deze bevoegdheden van het federaal parket doen bij de lokale procureurs ongerustheid ontstaan. Enerzijds kregen zij bij de Wet Franchimont de opdracht een eigen opsporingsbeleid uit te stippelen, maar anderzijds dreigt dit beleid te worden doorkruist door interventies van het federaal parket. Sommigen vrezen zelfs gedegradeerd te worden tot procureur voor de kleine, minder interessante misdrijven (wat dat ook moge betekenen), terwijl de grote en belangrijke zaken op federaal niveau zouden worden getrokken.

---

1. A. DE NAUW, 'Het octopusakkoord en de hervorming van het openbaar ministerie', *De orde van de Dag* 1999, afl. 7, p. 7 e.v.;

Wet van 22 december 98 betreffende de verticale integratie van het openbaar ministerie, het federaal parket en de raad van de procureurs des Konings, *B.S.* 10 februari 1999, 3809 e.v.

2. A. DE NAUW, *o.c.*, 9.

2.2. WIJZIGINGEN IN HET POLITIELANDSCHAP

De Wet van 7 december 1998 creëert vanaf begin 2001 een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus: het federale en het lokale. Op lokaal niveau zullen 196 zonale korpsen autonoom de basispolitiezorg verzekeren en dus bijvoorbeeld over voldoende middelen moeten beschikken om de lokale recherche waar te maken.

Indien dit niet het geval is, kan de procureur in de zonale veiligheidsraad bezwaar opperen tegen het zonale veiligheidsplan. Op basis van artikel 37 van de Wet van 7 december 1998 kan de minister van Justitie dit plan afkeuren.

Op federaal niveau zal de gerechtelijke pijler ingevuld worden door een algemene (centrale) directie, die hiërarchisch gezag heeft over de gedeconcentreerde gerechtelijke diensten op arrondissementeel niveau, zeg maar de fusie van de brigades van de gerechtelijke politie bij de parketten en de BOB's, versterkt door 350 leden van de actuele rijkswachtbrigades.³

Daarnaast bevat de zuil operationele ondersteuning diensten die een belangrijke rol spelen inzake het gerechtelijk werk, meer bepaald de bijzondere eenheden (actueel SIE, GSO, POSA) en de afdeling internationale politiesteun, ...

2.3. WIJZIGINGEN IN DE VERHOUDING TUSSEN PARKET EN POLITIE

Sinds de Wet op het politieambt heeft de wetgever systematisch de gezagsaanhoudelijkheid van de politiediensten, zowel bestuurlijk als gerechtelijk, benadrukt.⁴ Dat laatste gebeurde meer bepaald bij de Wet Franchimont⁵ die het artikel 28bis invoerde in het Wetboek van Strafvordering, waarbij de rol van de procureur wordt verduidelijkt. Door het kaderen van de proactieve recherche in het opsporingsonderzoek wordt duidelijk gesteld dat zulk initiatief slechts kan genomen worden onder de verantwoordelijkheid van het parket, en dus mits voorafgaande kennisgeving.⁶

Ook de Wet op de rijkswacht wordt door Franchimont aangepast in de artikelen rond de vordering,⁷ waarbij gestipuleerd wordt dat de procureur, zonder zich te mengen in de dienstorganisatie, aanbevelingen en precieze aanwijzingen kan geven omtrent de middelen die moeten worden ingezet of aangewend.

De Wet op de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus⁸ herneemt dit gegeven en vermeldt bovendien dat de politiechef die deze aanbevelingen of aanwijzingen niet kan waarmaken, de bijzondere omstandigheden dient te vermelden die hem dit onmogelijk maken.

3. Regeringsbeslissing van het voorjaar 2000.

4. G. BOURDOUX en D. LYBAERT, 'De politiediensten: een vergeten partner?', *Panopticon* 1996, 227 en volgende.

5. F. HUTSEBAUT, 'De relatie tussen politie en parket: naar een nieuw partnership?', *De Politieofficier* 1999/4, 5.

6. F. HUTSEBAUT, 'La réforme de la police belge: la position de la magistrature', in *Politique, Police et justice au bord du futur*, Mélanges pour et avec Lode VAN OUYTRIVE, L'Harmattan, Déviance et société 1998.

7. Betreft art. 44 van de Wet op de rijkswacht zoals gewijzigd bij de Wet van 3 april 1997.

8. Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politie, gestructureerd op 2 niveaus, art. 159 dat een nieuw art. 8/1 in de Wet op het politieambt invoert.

Enerzijds verkleint door Octopus de macht van de procureur op het politielandschap door het feit dat hij het beheer verliest over één van de 3 algemene politiediensten, met name de gerechtelijke politie bij de parketten.

Anderzijds bevat de recente regelgeving ondubbelzinnige teksten die zijn verantwoordelijkheid en bevoegdheid over de geïntegreerde politie inzake het gerechtelijke werk bevestigt en zelfs versterkt. Zo zal hij bijvoorbeeld straks moeten bepalen of een onderzoek door de lokale dan wel door de federale politie moet worden uitgevoerd⁹ en speelt ook hij een belangrijke coördinerende rol tussen die twee, daar waar actueel de districtscommandant vaak deze moeilijke beslissingen moet treffen.

2.4. DECONCENTRATIE VERSUS DECENTRALISATIE

Wat betreft de zogenaamde gezagsrelaties dient te worden aangestipt dat de voorgaande hervormingen van beide instellingen niet hebben geleid tot het wegwerken van volgende tegenstrijdigheid, wel integendeel: justitie is een gedecentraliseerde en de federale politionele recherche een gedeconcentreerde organisatie.

Dit vergt enige uitleg.

Het openbaar ministerie is in principe arrondissementeel georganiseerd. Men versterkt zelfs de onafhankelijkheid van de procureurs ten opzichte van de procureurs-generaal. De macht situeert zich op het arrondissementele niveau.

De niet-lokale component van de toekomstige geïntegreerde politie is federaal gestructureerd en haar gerechtelijke diensten zijn hiërarchisch afhankelijk van het centrale gezag. De toekomstige directeur-generaal gerechtelijke politie is de hiërarchische chef van de directeurs van de arrondissementele gerechtelijke diensten, die net daarom gedeconcentreerd (en niet gedecentraliseerd) genoemd worden.

Vier sleutelwoorden geven aan wat de rol is van de algemene directie ten opzichte van de arrondissementele diensten: *coördinatie* en *steun*, maar ook *conceptie* en *controle*.

Conceptie betekent het zoeken naar het meest gepaste aanbod.

Controle houdt zowel taak- als beheerscontrole in. Wat de taakcontrole betreft, lijkt het ons niet zo dat de algemene directie die volledig op zich neemt. Nagaan of de procedureregels worden geëerbiedigd lijkt me een essentiële taak van de lijnverantwoordelijke, in dit geval van de DirJu.¹⁰ De directeur-generaal zou zich kunnen beperken tot de controle van de controle.

Wat de beheerscontrole betreft, zal de algemene directie erover waken dat de gedeconcentreerde diensten de hen verstrekte middelen optimaal benutten.

Het geheel van deze vier concepten vormt de essentie van de programmawerking.¹¹

---

9. De taakverdeling tussen de lokale en federale component werd geregeld door de ministeriële omzendbrief van april 99, meestal de horizontale specialisatierichtlijn genoemd. Deze richtlijn werd aan de politiediensten kenbaar gemaakt via de omzendbrief Col6/99 van het college van procureurs-generaal.

10. DirJu = directeur van de gedeconcentreerde gerechtelijke dienst.

11. Art. 95 van de Wet op de geïntegreerde politie, gestructureerd op 2 niveaus.

Het gedeconcentreerd politiemodel staat haaks op het gedecentraliseerd justitieel model. Dat zal zonder twijfel leiden tot spanningen. Met name de DirJu's zullen daarmee in de moeilijkheden kunnen komen.

Anderzijds mag dit probleem niet overdreven worden. De twee systemen liggen in de praktijk eigenlijk dicht bij elkaar dan zonet theoretisch geschetst. Bovendien bevatten de recente wetswijzigingen ook elementen die het tegendeel aangeven van wat hierboven geschetst werd:

- voor de BOB's zal de evolutie naar een gedeconcentreerde dienst eerder aangevoeld worden als een evolutie naar meer zeggenschap op het arrondissementele niveau; dat is natuurlijk niet zo voor de brigades van de gerechtelijke politie bij de parketten, maar deze hebben de laatste jaren dan toch weer duidelijke stappen gezet naar verhoogde afhankelijkheid van 'BRUSSEL';

- voor de parketten zijn er duidelijk aanwijsbare elementen van beknotting van hun autonomie: ik noem er vier:

- * ten eerste de creatie van het federaal parket; dat zelfs binnen de grenzen van haar subsidiariteit een aanslag vormt op de onafhankelijkheid van het lokaal parket;

- * ten tweede dient de procureur bij het uitdokteren van zijn opsporingsbeleid rekening te houden met de federale prioriteiten, zoals bepaald door de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal;¹²

- * ten derde leidt het adviserend horizontaal overlegorgaan, dat Raad van procureurs heet, ook tot onderlinge afstemming en dus tot uniformisering en dus tot vermindering van de autonomie;

- * ten slotte verhoogt het systeem van evaluatie en mandaten misschien nog het meest de afhankelijkheid van de 26 korpsoversten.

Dit alles om maar te zeggen hoe relatief het onderscheid is tussen de begrippen decentralisering en deconcentratie in een land dat men niet snel zal betrapen op overdreven consequent doortrekken van fundamentele theoretische modellen.

Welke van de twee modellen het beste is, is overigens een eventueel onderwerp voor een andere studiedag. Ik wil alvast opmerken dat ik uit mijn ervaring als districtscommandant heb onthouden dat het arrondissement een prachtig niveau is, waar men enerzijds over- en inzicht kan verwerven, los van het anekdotische, en anderzijds toch nog voldoende voeling behoudt met de dagdagelijkse realiteit.

Politiek België is echter eerder allergisch voor te grote autonomie op het – voor hen te kleinschalige – arrondissementele vlak, spreekt graag in termen van 'baronieën' en ziet dus overwegend heil in centralisatie en uniformisering: de aanpak van de problematiek van de verdwijningen wijst er bijvoorbeeld op dat men slechts gerust is in de zaak als de centrale dienst er zich mee moet.

---

12. Instituut dat overigens zelf slechts recent, namelijk bij Wet van 4 maart 1997 formeel werd ingesteld.

3. Het researchmanagement

Over één zaak zijn alle professionelen en delen van de politiek het daarentegen wel eens: de middelen zijn (te) schaars. Geen enkel magistraat of politiechef begint zijn week met de vraag wat hij in de loop van de week zou kunnen doen om zijn tijd en die van zijn medewerkers zinnig te vullen.

Erger is dat weinigen zich de vraag stellen waarmee ze die tijd best vullen.

Daarmee zitten we in het hoofdstuk researchmanagement.

Graag verdelen we dat in drie aspecten:¹³

- beleidsmatig: welke fenomenen dienen prioritair aangepakt te worden?;
- beheersmatig: bij gebrek aan middelen moeten prioriteiten gesteld worden tussen verschillende zaken;
- operationeel of zaakgebonden: bij elk dossier moet nagedacht worden over de te bereiken doelstellingen.

Door het bespreken van deze items hoop ik de relatie parket – politie groten-deels uit te klaren.

3.1. BELEIDSMATIG

Sinds kort hebben we een nieuw gegeven: het federale veiligheidsplan. De regering heeft na lange (maar vooral interne, d.w.z. zonder formele raadpleging van justitie of politie) discussie een algemene prioriteitennota uitgebracht. Be-doeling is dat alle geledingen van de maatschappij ijveren voor verbetering van de veiligheid, meer bepaald door de aanpak van de negen prioritair geachte fenomenen.¹⁴

De minister van Justitie zal via het college van procureurs-generaal dit plan moeten operationaliseren, via beleidsnota's. De procureurs zullen hun beleid hierop moeten afstemmen.

De ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie zullen via het nationaal veiligheidsplan¹⁵ het federaal veiligheidsplan naar de politie toe vertalen. Op het lokale niveau zal het huidige vijfhoekoverleg en straks de zonale veiligheids-raad¹⁶ moeten leiden tot de nodige afstemming. Naast de bespreking van de (aanpak van de) zuiver lokale veiligheidsproblematiek dient in deze raad de vertaling gemaakt te worden van het nationaal veiligheidsplan. Daarbij dient nagegaan in hoeverre de prioritair fenomenen zich voordoen of riskeren voor te doen in de zone. Elke zonechef zal dus een permanente strategische analyse dienen uit te voeren teneinde de juiste beleidskeuzes voor te leggen aan zijn overheden. De DirCo zal daarbij dienen te bewaken dat de federale prioriteiten voldoende aandacht krijgen.

De ervaring leert dat het actuele vijfhoekoverleg niet steeds de nodige diepgang bereikt. Vaak wordt het fenomeen slechts in zijn algemeenheid besproken.

---

13. Zie eindtekst van de werkgroep B. DE RUYVER over de gerechtelijke pijler in het kader van de politiehervorming, niet gepubliceerd.

14. Bij nadere lezing bemerkt men dat de 9 prioriteiten in feite 70 criminele figuren of fenomenen omvatten, hetgeen menigeen doet zeggen dat men nog moeilijk van prioriteiten kan spreken.

15. Art. 4 en 92 Wet op de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus 7 december 2000.

16. Art. 35 en volgende zelfde wet.

Afwezigheid van gedegen cijfermateriaal en de lage frequentie van vergaderen (veelal tweemaal per jaar) herleiden dit overleg nogal eens tot een verplichte oefening, wat als voornaamste meerwaarde biedt dat men elkaar tenminste enkele keren ontmoet.

Niets belet het openbaar ministerie natuurlijk verder te gaan. In het Leuvens arrondissement heeft de procureur gekozen voor een regionale indeling van zijn parket: eerder dan een substituut per criminaliteitsvorm aan te duiden, heeft hij geopteerd voor het verantwoordelijk stellen van een team voor één of meerdere politiezones. Dat verhoogt uiteraard de betrokkenheid. Dankzij aanlevering van zeer up-to-date informatie, via het AIB/AIK¹⁷ of rechtstreeks, volgt deze de criminaliteit op de voet. Zo nodig spoort hij de politiediensten aan een nieuw verontrustend fenomeen onmiddellijk krachtdadig aan te pakken. Hij kan daartoe het vijfhoekoverleg bijeenroepen.

In dit overleg moet hij bovendien bij machte zijn om de nodige capaciteit te vrijwaren voor het gerechtelijke werk in het algemeen. De burgemeesters, die volgens de Wet op de geïntegreerde politie belangrijke beheersbevoegdheden zullen hebben, zouden kunnen geneigd zijn alles op te eisen voor bestuurlijke aspecten van het politiewerk. Indien de procureur niet kan leven met de geplande beleidsnota's kan hij het zonale veiligheidsplan afkeuren, de minister van Justitie daarvan in kennis stellen, die eventueel de federale dotatie zou kunnen in vraag stellen.

3.2. BEHEERSMATIG

Voortdurend kampen de politiediensten met capaciteitsproblemen. Vaak moeten dan zaken onderling ten opzichte van elkaar worden afgewogen. Een dossier wordt tijdelijk in de koelkast gestopt of de doelstellingen van een onderzoek worden bescheidener. Dit soort beslissingen worden uiteraard niet door de politie genomen. Ook hier is een formele vorm van overleg voorzien, met name het arrondissementele rechercheoverleg. Dit overleg is voorlopig gesteund op een omzendbrief van het college van procureurs-generaal, en krijgt straks een wettelijke basis in artikel 162 van de Wet op de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus.

In dit overleg dienen de lopende onderzoeken en de aanwezige (zachte) informatie, die zou kunnen of moeten aanleiding geven tot nieuw onderzoek, besproken te worden. In principe is de onderzoeksrechter er niet bij. Slechts indien de zaken verkeerd werden ingeschat, zou hij punctueel aanwezig moeten kunnen zijn. In principe moet het overleg er namelijk op gericht zijn de juiste dingen repressief aan te pakken, in functie van de mogelijkheden. De boodschap is dus dat iedereen beseft dat niet meer hooi mag op de vork genomen worden dan mogelijk. Door dit te bespreken in een zeer geregeld en gestructureerd overleg, onderbouwd door gegevens van het AIB/AIK, vermijden de politiediensten dat elke nieuwe zachte informatie, kenbaar gemaakt aan het parket (zoals het hoort) als een pingpongbal terug in haar kamp komt met een kantschrift 'voor verder onderzoek'. Het is ook een waarborg tegen willekeurige beslissingen van poli-

---

17. Arrondissementeel informatiebureau zoals genoemd in de omzendbrief Col 6/99 van de procureurs-generaal; actueel spreekt men liever van arrondissementeel informatiekruispunt.

tiemensen, die mogelijks ‘geleefd worden’ door hun informanten. Onnodig te zeggen dat de politionele hiërarchie hier een belangrijke rol te spelen heeft.

In het Leuvense arrondissement werd dit rechercheoverleg na de bovenvermelde reorganisatie opgedeeld in regionale/zonale overleggen voor de basispolitiezorg (vaak aansluitend op het werkoverleg van de interpolitiezone) en een algemeen rechercheoverleg voor de gespecialiseerde politiezorg, zeg maar georganiseerde criminaliteit.

Wat dit laatste betreft, is er vaak een gebrek aan gespecialiseerde middelen, beheerd op het nationaal niveau, met name de observatiecapaciteit.¹⁸ Op dit ogenblik wordt gewerkt aan een pragmatische regeling ter arbitrage. De nationaal magistraat speelt daarbij een grote rol. Op advies van het CBO worden zo nodig de dossiers onderling vergeleken en op basis van straks vastgelegde criteria afgewogen.

Belangrijk bij dit alles is dat het zogenaamde informatievierkant wordt gerespecteerd: een parket neemt contact met de arrondissementele of lokale politiechefs en met de nationale magistraat, niet met het CBO; de nationaal magistraat met het CBO of met de procureur, niet met de lokale politiediensten.

3.3. OPERATIONEEL OF ZAAKGEBONDEN

In de concrete dossiers bestaat het recherechmanagement uit het vooraf nadenken over en zo mogelijk bepalen van de doelstellingen van het onderzoek. Hoe ver zal men gaan in het oprollen van een netwerk van lokale drugdealers? Dienen alle afnemers verhoord? Tot hoever wil men geraken? Uiteraard kan één en ander aangepast worden in functie van de evolutie van de opsporing. Maar toch is planning mogelijk.

In de verhouding parket – politie lagen de zaken tot voor kort simpel: de magistraat bepaalde WAT men doet en de politie HOE. Sinds de reeds eerder aangehaalde wijzigingen vanwege de Wet Franchimont is deze lijn minder duidelijk geworden: de procureur mag aanbevelingen en precieze aanwijzingen geven zonder zich echter in te laten met de dienstuitvoering. Wat is dan nog de rol van de hiërarchie?¹⁹ Beperkt die zich tot het ter beschikking stellen van de nodige middelen opdat de onderzoekers de onderzoeksopdrachten perfect zouden kunnen uitvoeren. In mijn overtuiging niet!

De hiërarchie heeft met name een belangrijke rol op drie vlakken:

- in het recherechmanagement heeft de politiechef het beste overzicht over de beschikbare middelen; zijn inbreng in het bovenvermelde overleg is dus kapitaal;
- de dienstorganisatie blijft zijn bevoegdheid: de aanduiding van wie welke opdracht dient uit te voeren is zijn wettelijke verantwoordelijkheid en ter zake heeft hij dus het laatste woord;

---

18. Maar ook gespecialiseerde steun bij een huiszoeking in een geautomatiseerde omgeving, in mindere mate luchtsteun of de inzet van bepaalde honden.

19. En wat is dan nog de betekenis van artikel 8 van de Wet op het politieambt, dat bepaalt dat de politieambtenaren uitsluitend onder de leiding staan van de meerderen van de politiedienst waartoe ze behoren?

– de operationele leiding wordt met name in delicate aangelegenheden best door (een lid van) de politiehiërarchie waargenomen, uiteraard in samenspraak met het parket; inzake de bijzondere politietechnieken bijvoorbeeld is het samenspel ‘vertrouwensmagistraat’ – ‘officier bijzondere politietechnieken’ van onschatbare waarde; de expertise van de politieofficieren, ook buiten het domein van de bijzondere politietechnieken, dient ten volle te worden geëxploiteerd;

– ten slotte herneemt de Wet op de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus²⁰ een zin van de Wet op de rijkswacht,²¹ namelijk deze die stipuleert dat de bevoegde oversten van de gevorderde politie voor de coördinatie, steun en controle zorgen zonder zich echter in te laten met het verloop van gerechtelijke onderzoeken; dat laatste lijkt me nogal moeilijk te verzoenen met de gemelde verantwoordelijkheid; overleg moet ook hier een oplossing bieden.

In dit hoofdstuk verdient ook de autonome politionele afhandeling (APA) een vermelding. Dit systeem om relatief banale strafdossiers, meestal met onbekende daders, zover mogelijk politioneel te laten afwerken alvorens te verzenden naar het parket, is in meerdere arrondissementen ingeburgerd. Hopelijk wordt dit straks doorgetrokken buiten het enge territorium van een politiezone. Het zou volstaan een pilootkorps aan te duiden, bijvoorbeeld het korps van de plaats van het feit.

De politiediensten zijn zeker vragende partij om de administratieve last van het gerechtelijk werk te verkleinen. Dit zou kunnen door het overal invoeren van vereenvoudigde processen-verbaal (zonder formeel verhoor bijvoorbeeld) of in sommige zaken zelfs door middel van maandelijks overzichtslijsten in plaats van individuele vaststellingen voor ondermeer fietsdiefstallen.

Dit alles heeft niets met een politiesept te maken. Weinigen zijn daar vragende partij voor. Wat wel gunstig zou zijn is het doortrekken van de administratieve afhandeling van verkeersinbreuken of politieverordeningen op gemeentelijk niveau, sluikstorten, nachtlawaai, enzovoort.²² Ook het openbaar ministerie zou dit als een opportuniteit eerder dan als een bedreiging moeten ervaren. Door snelle, efficiënte (zelfs externe) afhandeling van deze ‘prutsen’ komt meer tijd vrij om zich toe te spitsen op die zaken die echt aandacht vragen.

In dezelfde lijn verdient het zogenaamde ‘Hoppersysteem’ van Amsterdam aandacht: enkele politieofficieren werden er opgeleid tot hulpofficier-parketsecretaris, wat het hen mogelijk maakt aangehouden personen onmiddellijk zelf op het politiebureau te dagvaarden. Misschien het overwegen waard als het nieuwe snelrecht²³ daadwerkelijk niet zou van de grond komen, klaarblijkelijk vanwege overdreven zware procedureregels, die de substituut met dienst kennelijk afschrikken.

---

20. Art. 160 dat een nieuw art. 8/6 in de Wet op het politieambt creëert.

21. Art. 48 van de wet op de rijkswacht.

22. Zie Wet op de administratieve gemeentelijke sancties.

23. Bedoeld wordt uiteraard de procedure van aanhouding ter onmiddellijke verschijning.

4. Overleg

In het vorige hoofdstuk heb ik wellicht een tiental maal het woord overleg gebruikt. Dit is ongetwijfeld een sleutelwoord. Reden om er iets langer blijven bij stil te staan.

Gezond overleg betekent hard discussiëren, relevante argumenten aanbrengen, authentiek blijven, redeneren vanuit de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, de bal spelen nooit de man. Het betekent ook oor hebben voor tegenargumenten, begrip opbrengen voor de verantwoordelijkheden van de partners in het overleg, zelfs bereid zijn om er rekening mee te houden.

En vooral, indien het overleg leidt tot een consensus, deze respecteren, zich er volop en loyaal achter zetten zelfs al komt het idee van iemand anders.

Als het overleg niet leidt tot consensus, bestaat de kunst erin te zoeken wie voor wat bevoegd is; deze heeft dan daaromtrent het laatste woord.

Dat kan al bij al nog meevallen.

Veel moeilijker te aanvaarden is zogenaamd te overleggen met mensen die niets aan- of bijbrengen; tot ze de kans krijgen hun ongenoegen over (het beleid van) de partners te uiten in de buitenwereld, aan de toog of erger nog voor de media. Vaak schuilt achter dit ongenoegen frustratie over eigen onkunde. Assertiviteit is geen universele kwaliteit.

5. Besluit

Dit brengt me tot mijn slotwoorden. De laatste jaren heeft de wetgever de gezagsafhankelijkheid van de politie benadrukt. De invloed van het parket op het politiewerk is gegroeid en groeit nog. Het openbaar ministerie komt versterkt uit het Octopusakkoord.

Als politie zijn we vragende partij voor een betrokken parket. In dat verband verheugt het ons dat de toenadering groeit, via bijvoorbeeld stages van toekomstige substituten in de politiediensten. Dit verhoogt ongetwijfeld het onderling begrip.

Dat betekent niet dat er niet een zekere afstand bewaard dient te blijven en zeker niet dat men de rollen mag omkeren. Een substituut is geen flik en een politiechef geen magistraat. Ieder zijn job.

De politieofficier blijft een belangrijke rol vervullen. Alle partijen zijn daarbij gebaat. Politie herleiden tot domme uitvoerders is niet wijs. Recherchemanagement, partnership in de strijd tegen de criminaliteit en gezond overleg zijn de oplossing voor een goede verstandhouding.

Ten slotte nog dit

De rijkswacht heeft in een recent verleden het verwijt gekregen te arrogant over te komen.²⁴ Haar proactieve ingesteldheid is voor menige overheid bedreigend

---

24. Zie bijvoorbeeld de reacties op de toespraak van lt.g. DERIDDER over de relatie openbaar ministerie – rijkswacht tijdens het colloquium 'Een eigentijds openbaar ministerie' van oktober 1994.

overgekomen. En heden ten dage lijkt hoe men overkomt zeker zo belangrijk als hoe men is. De stijl is dus van belang, het woordgebruik, de toon.

De toekomstige geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, is bedoeld een instrument te zijn voor de politieoverheden, bestuurlijk en gerechtelijk.

Gehoorzaamheid en loyaliteit, overigens evenzeer duidelijke kenmerken van de rijkswacht, betekenen iets anders dan passiviteit. Een te afwachtende politie zou wel eens passief kunnen overkomen ...

Oktober 2000